Οδηγός Εκπαιδευτικού

Digital Wellbeing

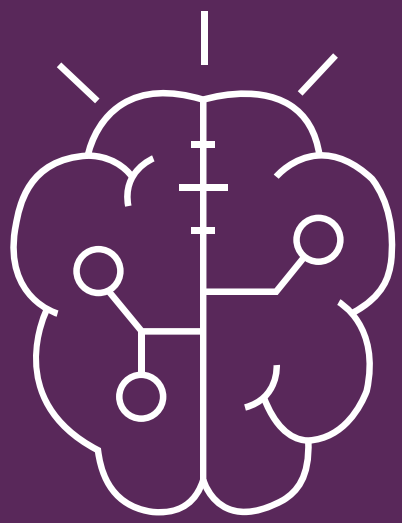

Influencers και Κριτική Σκέψη

Πέρα από το Like: Κριτική Σκέψη στην Εποχή των Influencers 2

Σύντομη Περιγραφή:

Οι μαθητές/τριες ανακαλύπτουν πώς η επιδίωξη περισσότερων κλικ, προβολών και επισημάνσεων «Μου αρέσει» μπορεί να παραμορφώσει την αλήθεια. Μαθαίνουν να χρησιμοποιούν το «Φανάρι Διαχείρισης Κινδύνου» ώστε να σταματούν, να σκέφτονται και να αποφασίζουν τι πρέπει να αγνοήσουν, τι να αμφισβητήσουν και τι να αναφέρουν.

Απευθύνεται σε μαθητές/τριες:

- Ηλικία: 9–12 ετών
- Βαθμίδα: Δημοτικό σχολείο
- Τάξεις: Από Δ΄ Δημοτικού και άνω
- Επίπεδο δυσκολίας: Μεσαίο
- Διάρκεια: 45 λεπτά (έως 60 λεπτά)

Γνωστικά Πεδία

- Ψηφιακή ευημερία
- Ασφαλής πλοήγηση στο διαδίκτυο
- Πρακτικές διαδικτυακής ασφάλειας

Προαπαιτούμενες Γνώσεις

- Βασική εξοικείωση με το περιβάλλον των ψηφιακών μέσων, όπως τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι εφαρμογές βίντεο και τα βιντεοπαιχνίδια. Βασική γνώση του οικοσυστήματος των δημιουργών περιεχομένου. Γνώση τεχνικών πειστικού σχεδιασμού, προαιρετικά.

Μαθησιακοί Στόχοι & Δεξιότητες

Στόχοι:

Στο τέλος του μαθήματος, οι μαθητές/τριες θα μπορούν να:

- Αναγνωρίζουν συνηθισμένες μορφές παραπληροφόρησης ή σκόπιμα ψευδών πληροφοριών που σχετίζονται με δημιουργούς περιεχομένου, όπως φήμες, ισχυρισμούς περί «θαυματουργών» λύσεων , στερεότυπα και μη ασφαλείς διαδικτυακές προκλήσεις.
- Επιλέγουν μια ασφαλή αντίδραση: αγνοούν το περιεχόμενο, σταματούν και σκέφτονται ή το αναφέρουν / ενημερώνουν έναν έμπιστο ενήλικα.
- Χρησιμοποιούν απλή και σεβαστική γλώσσα που δεν ενισχύει ούτε επιδεινώνει την κατάσταση .

Ψηφιακές Δεξιότητες:

Εγγραμματισμός πληροφοριών και δεδομένων

- Περιήγηση, αναζήτηση και φιλτράρισμα δεδομένων, πληροφοριών και ψηφιακού περιεχομένου.
- Αξιολόγηση δεδομένων, πληροφοριών και ψηφιακού περιεχομένου.

Επικοινωνία και συνεργασία

- Αλληλεπίδραση μέσω ψηφιακών τεχνολογιών.

Ασφάλεια

- Προστασία της υγείας και της ευημερίας.

Άλλες Δεξιότητες (Διεπιστημονικές):

- Ικανότητα ανάλυσης και σύνοψης.
- Ικανότητα οργάνωσης και σχεδιασμού.
- Προφορική και γραπτή επικοινωνία.
- Ομαδική εργασία.
- Αυτόνομη μάθηση.
- Κριτική σκέψη.
- Δημιουργικότητα.
- Πρωτοβουλία και επιχειρηματικό πνεύμα.
- Προσήλωση στην ποιότητα.
- Ικανότητα πρακτικής εφαρμογής θεωρητικών γνώσεων.
- Χρήση του διαδικτύου ως μέσου επικοινωνίας και πηγής πληροφόρησης.

Παιδαγωγική Περιγραφή και Μεθοδολογία

Σύνοψη μαθήματος:

Το μάθημα σχεδιάστηκε ώστε οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν το οικοσύστημα των δημιουργών περιεχομένου και τη συχνά παραπλανητική φύση του περιεχομένου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Στόχος είναι η μετάβαση από την παθητική κατανάλωση περιεχομένου στην κριτική επίγνωση, δείχνοντας πώς η πίεση για δημοφιλία και ευρεία διάδοση μπορεί να παραμορφώσει την πραγματικότητα και να οδηγήσει σε επιβλαβή παραπληροφόρηση. Μέσα από την προσομοίωση «Αλυσιδωτή Είδηση» και το πλαίσιο «Φανάρι Διαχείρισης Κινδύνου», οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν ψηφιακούς κινδύνους, όπως οι θαυματουργές υποσχέσεις, η πίεση σχετικά με την εικόνα του σώματος και οι μη ασφαλείς προκλήσεις. Παράλληλα, υιοθετούν ένα σαφές σχέδιο δράσης που τους βοηθά να ανακτούν τον έλεγχο, να προστατεύουν την ευημερία τους και να μειώνουν τα αισθήματα ενοχής που συνδέονται με την ψηφιακή πίεση των συνομηλίκων.

Μεθοδολογία:

- **Εισαγωγή και συζήτηση:** Αναγνωρίζονται συνηθισμένες ψηφιακές παγίδες, όπως οι θαυματουργοί ισχυρισμοί, η πίεση για «τέλειο» σώμα και τα έμφυλα στερεότυπα. Η συζήτηση για τη συναισθηματική επίδραση των συγκρίσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης βοηθά να αντιμετωπιστούν οι ψηφιακές ανασφάλειες χωρίς κριτική διάθεση.
- **Αλυσιδωτή Είδηση, προσομοίωση:** Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν πώς ένα ουδέτερο γεγονός μετατρέπεται σταδιακά σε εντυπωσιοθηρική ψευδή φήμη, καθώς περνά από διαφορετικούς δημιουργούς περιεχομένου που επιδιώκουν μεγαλύτερη απήχηση. Έτσι αντιλαμβάνονται βιωματικά ότι η παραπληροφόρηση δεν οφείλεται πάντοτε μόνο στην κακή πρόθεση, αλλά και στη συνεχή επιδίωξη δημοτικότητας.
- **Φανάρι Διαχείρισης Κινδύνου και διαδραστική εξάσκηση:** Εφαρμόζεται ένας τριχρωματικός κώδικας ασφάλειας: Πράσινο, Αγνόησε, Κίτρινο, Αμφισβήτησε, και Κόκκινο, Ενέργησε / Ανέφερε. Οι μαθητές/τριες αναλύουν ρεαλιστικά παραδείγματα, όπως παραπλανητικούς τίτλους, συλλογή

προσωπικών δεδομένων και επικίνδυνες προκλήσεις, ώστε να αποφασίζουν πότε θα προσπεράσουν ένα περιεχόμενο, πότε θα ζητήσουν βοήθεια και πότε θα το αναφέρουν ή θα αποκλείσουν έναν λογαριασμό.

- **Τελική αναστοχαστική σύνθεση:** Η τελική συζήτηση μετατρέπει τις εμπειρίες της δραστηριότητας σε προσωπική «ψηφιακή ασπίδα». Ενισχύεται η ιδέα ότι η ψηφιακή ασφάλεια δεν απαιτεί τεχνική εξειδίκευση, αλλά αυτοπεποίθηση για παύση, θάρρος για αμφισβήτηση και στήριξη από έμπιστα πρόσωπα.

Οδηγίες

Προετοιμασία

(π.χ. εγκατάσταση λογισμικού, εκτύπωση υλικού):

- Προετοιμάστε το υλικό που απαιτείται για τη δραστηριότητα.
- Εκτυπώστε και κόψτε τα φύλλα με τις ειδήσεις.
- Ανοίξτε τη σελίδα σύνδεσης του Wayground σε όλες τις συσκευές που θα χρησιμοποιήσουν οι μαθητές/τριες.
- Προετοιμάστε το κουίζ στο Wayground και έχετε διαθέσιμο τον κωδικό πρόσβασης.

Υλικό

Εξοπλισμός (Hardware):

- Τάμπλετ ή φορητοί υπολογιστές.

Λογισμικό (Software):

- Ψηφιακός πίνακας, προαιρετικά.
- Ιστότοπος Wayground.

Πρόσθετα υλικά:

- Χαρτί.
- Στυλό.

Εξωτερικοί σύνδεσμοι και υλικό:

- Σελίδα σύνδεσης Wayground: https://wayground.com/join
- Σύνδεσμος κουίζ Wayground: https://wayground.com/activity/admin/presentation/6adf6ddeebecc6395f2443f3?source=lesson_share
- Ψηφιακός πίνακας, ενδεικτικά: https://classroomscreen.com/

Σημείωση για το Wayground

Ως εναλλακτική λύση χωρίς σύνδεση στο διαδίκτυο, το περιεχόμενο του Wayground βρίσκεται στο τέλος του εγγράφου, ώστε η δραστηριότητα να μπορεί να υλοποιηθεί και εκτός σύνδεσης.

Περιεχόμενο (Βήματα και ενότητες)

Θεωρητικό υπόβαθρο για εκπαιδευτικούς :

Ακολουθώντας τα πρότυπά τους στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, οι μαθητές/τριες της τάξης συναντούν παραπλανητικό ή επιβλαβές περιεχόμενο χωρίς να το αναζητούν άμεσα. Το βασικό εμπόδιο δεν είναι μόνο η παραπληροφόρηση, αλλά και η συναισθηματική ενεργοποίηση και η κοινωνική πίεση που νιώθουν ώστε να συμμετάσχουν και να μη μείνουν εκτός ομάδας. Πολλοί νέοι και πολλές νέες αντιδρούν παρορμητικά και, αφού εμπλακούν σε φήμη ή μη ασφαλή διαδικτυακή πρόκληση, αισθάνονται ενοχή ή ντροπή που τους εμποδίζει να ζητήσουν βοήθεια.
Η δραστηριότητα εξηγεί ότι αυτή η αίσθηση επείγοντος δεν αποτελεί ευθύνη του παιδιού, αλλά άμεση συνέπεια του τρόπου λειτουργίας του οικοσυστήματος των δημιουργών περιεχομένου, όπου η δημοφιλία και η διάδοση συχνά προηγούνται της αλήθειας. Στόχος δεν είναι να απομνημονεύσουν κανόνες, αλλά να αναπτύξουν την ικανότητα να σταματούν για λίγο και να σκέφτονται πριν αντιδράσουν. Αναγνωρίζοντας ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διεκδικούν την προσοχή μας με κάθε τρόπο, επικυρώνουμε τη φυσική περιέργεια των παιδιών και ενισχύουμε τον ρόλο μας ως ενηλίκων: δεν είμαστε κριτές που τιμωρούν την παρορμητικότητα, αλλά σύμμαχοι που τα βοηθούν να θέτουν όρια και να πλοηγούνται με έλεγχο, αυτοπεποίθηση και χωρίς φόβο.

Σημείωση προς τον/την εκπαιδευτικό: Ασφάλεια και βασικοί κανόνες
Η συμμετοχή σε προσωπικές αφηγήσεις είναι προαιρετική. Υπενθυμίστε στους/στις μαθητές/τριες να μην αναφέρουν πραγματικά ονόματα, σχολεία, λογαριασμούς ή άλλα αναγνωρίσιμα στοιχεία. Αν κάποιο παιδί εκφράσει δυσφορία ή αναφέρει πραγματικό περιστατικό, μιλήστε μαζί του κατ' ιδίαν και ακολουθήστε τη διαδικασία προστασίας του σχολείου.

Χρήσιμες γραμμές βοήθειας
- Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου / SaferInternet4Kids: Γραμμή Βοήθειας Help-line.gr: 210 6007686
- «Το Χαμόγελο του Παιδιού»: Εθνική Γραμμή για τα Παιδιά SOS 1056 και Ευρωπαϊκή Γραμμή Υποστήριξης Παιδιών 116111
- Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος: 11188

Υποστηρικτικές υπηρεσίες και εργαλεία
- Tozi: δωρεάν εφαρμογή του Ιδρύματος Vodafone για την ψηφιακή ευημερία και την αντιμετώπιση του διαδικτυακού εκφοβισμού. Απευθύνεται σε παιδιά ηλικίας 11+ και προσφέρει υποστήριξη και εργαλεία για μια πιο ασφαλή εμπειρία στον ψηφιακό κόσμο.
  https://www.to-zi.com/welcome-landing-el.html

Υλοποίηση

Εισαγωγή (5 λεπτά)

Ξεκινήστε ρωτώντας την ομάδα: «Θυμάστε τι είδαμε την προηγούμενη φορά σχετικά με το πώς μπορούμε να καταλάβουμε αν μια είδηση είναι αληθινή ή παραπλανητική; Είδατε αυτή την εβδομάδα κάποιο βίντεο ή ανάρτηση που σας έκανε να αμφιβάλλετε;» Υπενθυμίστε σύντομα τη βασική επαλήθευση πληροφοριών και τα προειδοποιητικά σημάδια που γνώρισαν στο προηγούμενο μάθημα.

Εξηγήστε ότι σήμερα θα προχωρήσετε ένα βήμα παραπέρα. Δεν θα εξετάσετε μόνο αν κάτι είναι ψευδές, αλλά και γιατί συμβαίνει αυτό στον κόσμο των δημιουργών περιεχομένου. Θα διερευνήσετε πώς η επιθυμία για περισσότερες επισημάνσεις «Μου αρέσει» και μεγαλύτερη δημοφιλία μπορεί να μετατρέψει μια συνηθισμένη ιστορία σε κάτι τελείως διαφορετικό και πώς αυτό επηρεάζει τους χρήστες χωρίς να το αντιλαμβάνονται.

Εξηγήστε ότι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης η αλήθεια μερικές φορές έχει μικρότερη σημασία από τον εντυπωσιασμό. Οι δημιουργοί περιεχομένου βασίζονται στην προσοχή του κοινού και, για να την κερδίσουν, μπορεί να υπερβάλλουν. Ρωτήστε αν έχουν δει κάποιον να υπερβάλλει σε μια ιστορία μόνο και μόνο για να κάνει ένα βίντεο πιο αστείο ή πιο συναρπαστικό.

Τονίστε ότι, όταν η δημοφιλία γίνεται αυτοσκοπός, η πληροφορία μπορεί να διαστρεβλωθεί. Αυτό που ξεκίνησε ως πραγματική είδηση μπορεί να μετατραπεί σε επικίνδυνη φήμη ή σε ολοκληρωμένο ψέμα. Εξηγήστε ότι τα παιδιά δεν ευθύνονται επειδή έλκονται από τέτοιο περιεχόμενο, καθώς οι πλατφόρμες έχουν σχεδιαστεί ώστε να κρατούν την προσοχή μας και να μας ωθούν σε γρήγορη κοινοποίηση.

Παρουσιάστε στους μαθητές και τις μαθήτριες ότι η παραπληροφόρηση δεν αφορά πάντα πολιτικές ειδήσεις· συχνά εμφανίζεται με τη μορφή ισχυρισμών περί «θαυματουργών» λύσεων (προϊόντα που υπόσχονται αδύνατες αλλαγές), στερεοτύπων που μας υπαγορεύουν πώς θα πρέπει να είμαστε ή επικίνδυνων προκλήσεων που φαίνονται διασκεδαστικές, αλλά στην πραγματικότητα δεν είναι. Συζητήστε επίσης την πίεση που σχετίζεται με την εικόνα του σώματος: εκείνα τα «τέλεια» σώματα που μας κάνουν να νιώθουμε άσχημα για το δικό μας σώμα.

Ανοίξτε τη συζήτηση θέτοντας τα εξής ερωτήματα: «Έχετε νιώσει ποτέ λίγο λυπημένοι ή "κατώτεροι" από κάποιον άλλον αφού είδατε το προφίλ του;Ή έχετε νιώσει την έντονη ανάγκη να συμμετάσχετε σε μια πρόκληση επειδή το έκαναν όλοι οι άλλοι;».

Εξηγήστε ότι αυτές οι καταστάσεις, μαζί με την παραπληροφόρηση που σχετίζεται με το φύλο ή τον πολιτισμό, μας ωθούν να συγκρίνουμε τον εαυτό μας με τους άλλους με επιβλαβή τρόπο. Η αναγνώριση αυτών των μοτίβων αποτελεί την πρώτη μας ασπίδα.

Πληροφορίες για εκπαιδευτικούς:
Στον κόσμο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, η παραπληροφόρηση δεν εμφανίζεται πάντα με τη μορφή παραδοσιακών ψευδών ειδήσεων (fake news). Συχνά παρουσιάζεται μέσα από μορφές περιεχομένου που έχουν σχεδιαστεί για να προσελκύσουν την προσοχή μας:

- **Ισχυρισμοί περί «θαυματουργών» λύσεων :** Αναρτήσεις που προωθούν προϊόντα ή πρακτικές και υπόσχονται εντυπωσιακές σωματικές αλλαγές, γρήγορες θεραπείες ή άμεση επιτυχία.
- **Μη ασφαλείς προκλήσεις:** Δραστηριότητες που φαίνονται διασκεδαστικές επειδή «όλοι τις κάνουν», αλλά θέτουν σε κίνδυνο τη σωματική ή ψυχική ασφάλεια.
- **Πίεση για την εικόνα του σώματος:** Περιεχόμενο με φίλτρα και επεξεργασίες που παρουσιάζει «τέλεια» σώματα και ζωές, οδηγώντας σε συνεχείς συγκρίσεις και χαμηλή αυτοεκτίμηση.
- **Φήμες και κοινωνική παραπληροφόρηση:** Υπερβολικές ή ψευδείς ιστορίες για ομάδες ανθρώπων ή συμμαθητές/τριες, οι οποίες εξαπλώνονται γρήγορα και μπορεί να προκαλέσουν αποκλεισμό ή πραγματική βλάβη στη φήμη των άλλων.
- **Παραπλανητικοί διαγωνισμοί και συλλογή προσωπικών δεδομένων:** Υποσχέσεις για εντυπωσιακά δώρα (κονσόλες, κινητά τηλέφωνα, ψηφιακό νόμισμα παιχνιδιών) με αντάλλαγμα τη συμπλήρωση

ερωτηματολογίων ή την παροχή προσωπικών δεδομένων. Εκμεταλλεύονται την ελπίδα και τη φιλοδοξία, με στόχο την απόκτηση προσωπικών πληροφοριών με αθέμιτο τρόπο.
- **Στερεότυπα και έμφυλοι ρόλοι:** Μηνύματα που αναπαράγουν απόλυτες αντιλήψεις σχετικά με το πώς «πρέπει» να συμπεριφέρονται τα αγόρια ή τα κορίτσια.Τα μηνύματα αυτά περιορίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές και οι μαθήτριες μπορούν να εκφράζονται και ενδέχεται να ενισχύσουν την απόρριψη όσων δεν ταιριάζουν σε αυτά τα πρότυπα.

Παρουσιάστε ότι σήμερα οι μαθητές/τριες θα μάθουν να επιλέγουν τη δική τους αντίδραση ώστε να ανακτούν τον έλεγχο. Μερικές φορές η καλύτερη επιλογή είναι να αγνοήσουν το περιεχόμενο, άλλες φορές να το αμφισβητήσουν και να ζητήσουν τη γνώμη ενός έμπιστου ενήλικα και, σε σοβαρές περιπτώσεις, να το αναφέρουν ή να αποκλείσουν τον λογαριασμό. Κάθε φορά που αποφασίζουν να μη διαδώσουν μια φήμη ή να μη συμμετάσχουν σε μια επικίνδυνη πρόκληση, προστατεύουν τόσο τη δική τους ευημερία όσο και την ευημερία των φίλων τους.

Αλυσιδωτή Είδηση (20 λεπτά)

Εξηγήστε ότι θα παίξετε το παιχνίδι «Αλυσιδωτή Είδηση», με σκοπό να βιώσετε πώς η επιδίωξη δημοτικότητας και η επιθυμία να εντυπωσιάσουμε τους άλλους μπορεί να μετατρέψει μια ουδέτερη πραγματικότητα σε ψευδή είδηση ή επιβλαβή φήμη.

Δημιουργήστε ομάδες εργασίας, μοιράστε τα απαραίτητα υλικά γραφής και ορίστε σαφή σειρά μεταξύ των ομάδων: Ομάδα 1, Ομάδα 2 κ.ο.κ.

Εξηγήστε τους κανόνες της δραστηριότητας:

- Κάθε ομάδα εκπροσωπεί έναν δημιουργό περιεχομένου που προσπαθεί να αποκτήσει μεγαλύτερη προβολή σε ένα υποθετικό μέσο κοινωνικής δικτύωσης.
- Δύο ομάδες λαμβάνουν από μία ουδέτερη είδηση, χωρίς υπερβολές, η οποία έχει ως μοναδικό σκοπό να μεταφέρει ένα πραγματικό γεγονός.
- Παράδειγμα ουδέτερης είδησης: «Μια ομάδα επιστημόνων παρατήρησε ότι ορισμένα πουλιά στο τοπικό πάρκο φτιάχνουν φωλιές νωρίτερα από το συνηθισμένο, επειδή η θερμοκρασία αυτής της εβδομάδας ήταν ελαφρώς υψηλότερη.»
- Όταν μια ομάδα παραλάβει την είδηση, σκέφτεται μια νέα εκδοχή που να είναι λίγο πιο ενδιαφέρουσα ή πιο πιθανό να συγκεντρώσει περισσότερες προβολές. Γράφει τη νέα εκδοχή και παραδίδει μόνο αυτή στην επόμενη ομάδα.
- Παράδειγμα πρώτης ομάδας: «Μια ομάδα επιστημόνων παρατήρησε περίεργα πουλιά στο τοπικό πάρκο, τα οποία συμπεριφέρονται μυστηριωδώς, επειδή η θερμοκρασία αυτής της εβδομάδας ήταν ελαφρώς υψηλότερη.»
- Παράδειγμα δεύτερης ομάδας: «Μια ομάδα επιστημόνων παρατήρησε γιγάντια και περίεργα πουλιά στο τοπικό πάρκο, τα οποία συμπεριφέρονται μυστηριωδώς. Πατήστε εδώ για να δείτε φωτογραφίες!»
- Όταν η είδηση επιστρέψει στην ομάδα που έλαβε την αρχική ουδέτερη εκδοχή, συγκεντρώστε τόσο το αρχικό όσο και το τροποποιημένο κείμενο.
- Παράδειγμα τελικής εκδοχής: «Παγκόσμιος συναγερμός! Μεταλλαγμένα πουλιά επιτίθενται στο πάρκο εξαιτίας ενός μυστικού πειράματος για την υπερθέρμανση του πλανήτη. Μην βγείτε από το σπίτι σας! Δείτε πώς μπορείτε να προστατευτείτε ακολουθώντας τα παρακάτω βήματα.»

Μοιράστε τη μία είδηση στην Ομάδα 1 και τη δεύτερη σε μια ομάδα περίπου στα μισά της σειράς. Έτσι κυκλοφορούν ταυτόχρονα δύο διαφορετικές ειδήσεις και μειώνεται ο χρόνος αναμονής.

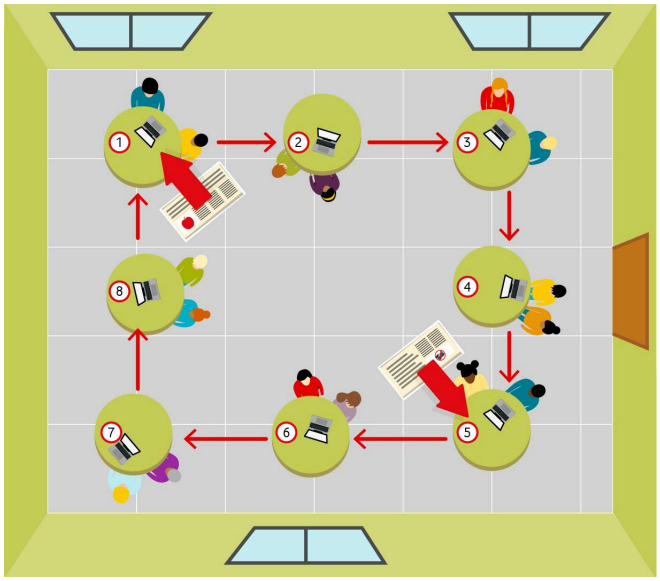

Αν μια ομάδα δυσκολευτεί ή λάβει και τις δύο ειδήσεις ταυτόχρονα, παρακάμψτε την προσωρινά και δώστε τη μία είδηση στην επόμενη ομάδα.

Όταν συγκεντρώσετε τις δύο τελικές εκδοχές, συγκρίνετέ τες μεγαλόφωνα και συζητήστε:

- Σε ποιο σημείο σταματήσαμε να λέμε την αλήθεια;
- Ποια στοιχεία προσθέσαμε για να διαδοθεί ευρύτερα η είδηση;
- Πώς νιώσαμε όταν λάβαμε μια τόσο εντυπωσιακή είδηση;

Εξηγήστε ότι έτσι λειτουργούν συχνά τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μερικές φορές οι άνθρωποι υπερβάλλουν για να τραβήξουν την προσοχή, ενώ άλλες φορές οι αναρτήσεις δημιουργούνται σκόπιμα για να παραπλανήσουν ή να εξαπατήσουν. Και στις δύο περιπτώσεις το αποτέλεσμα μπορεί να είναι επιβλαβές. Για αυτό χρησιμοποιούμε το «Φανάρι Διαχείρισης Κινδύνου» ώστε να επιλέγουμε ασφαλή αντίδραση.

Φανάρι Διαχείρισης Κινδύνου

(15 λεπτά)

Αφού οι μαθητές/τριες έχουν βιώσει πώς η επιθυμία για προβολή μπορεί να μετατρέψει ένα πραγματικό γεγονός σε υπερβολική φήμη, εξηγήστε ότι ήρθε η στιγμή να μάθουν πώς να διαχειρίζονται τέτοιες καταστάσεις όταν τις συναντούν στα δικά τους μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Παρουσιάστε τη δραστηριότητα «Φανάρι Διαχείρισης Κινδύνου». Οι μαθητές/τριες εξασκούνται στο να σταματούν για λίγο και να σκέφτονται ποια είναι η ασφαλέστερη αντίδραση: να αγνοήσουν το περιεχόμενο, να ζητήσουν τη γνώμη ενός έμπιστου ενήλικα ή να ενεργήσουν για να προστατεύσουν τον εαυτό τους και την κοινότητά τους.

Δώστε μία συσκευή σε κάθε ομάδα και ζητήστε να συνδεθούν στο διαδραστικό κουίζ του Wayground. Πριν μοιραστείτε τον κωδικό πρόσβασης, εξηγήστε ότι θα εμφανιστούν διαφορετικές αναρτήσεις, κάποιες σχετικά ακίνδυνες και άλλες επικίνδυνες. Μπορεί να μην υπάρχει πάντοτε μόνο μία σωστή απάντηση. Στόχος είναι να

ακολουθεί συζήτηση μετά από κάθε ανάρτηση.Οι απαντήσεις βασίζονται στα χρώματα του φωτεινού σηματοδότη: πράσινο, κίτρινο και κόκκινο. Εξηγήστε στους μαθητές και τις μαθήτριες τι σημαίνει κάθε κατηγορία.

Πληροφορίες για εκπαιδευτικούς:
Οι κατηγοριοποιήσεις με βάση τον βαθμό κινδύνου που ενέχει κάθε τύπος ανάρτησης είναι οι εξής:
Πράσινο (Αγνόηση): Αυτό ισχύει όταν το περιεχόμενο είναι άσχετο, ξεκάθαρα ψευδές ή απλώς υπερβολικό, χωρίς να προκαλεί άμεση βλάβη σε κανέναν. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η καλύτερη αντίδραση είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να «προσπερνούν» την ανάρτηση και να συνεχίζουν την περιήγησή τους, αποφεύγοντας να δίνουν την προσοχή τους σε αναρτήσεις που αποσκοπούν απλώς στην εξασφάλιση κλικ χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο. Με αυτόν τον τρόπο, επιλέγουν συνειδητά να μη συμμετέχουν σε περιεχόμενο που δεν προσφέρει κάτι ουσιαστικό.

Ακόμη κι έτσι, αν κάτι τους προκαλεί έστω και μικρή ανησυχία, έχουν πάντα τη δυνατότητα να το συζητήσουν αργότερα με κάποιον, ώστε να καθησυχαστούν. Αν μια ανάρτηση στοχοποιεί ή ταπεινώνει κάποιον, προωθεί το μίσος ή στερεότυπα, ασκεί πίεση για συμμετοχή σε επικίνδυνες συμπεριφορές ή ζητά προσωπικά δεδομένα, δεν ανήκει στην Πράσινη κατηγορία.

Κίτρινο (Αμφισβήτηση / Διερεύνηση): Αυτό το χρώμα αντιπροσωπεύει περιεχόμενο που δημιουργεί αμφιβολίες, προκαλεί κάποια δυσφορία ή φαίνεται ύποπτο, όπως «θαυματουργές» υποσχέσεις για αλλαγές στη σωματική εμφάνιση ή έντονα στερεότυπα. Αποτελεί το κατάλληλο σήμα ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να κάνουν μια παύση, να σκεφτούν και να αναρωτηθούν αν αυτό που βλέπουν είναι αληθινό ή ένα τέχνασμα που έχει στόχο να τραβήξει την προσοχή τους.

Η ασφαλέστερη επιλογή σε αυτή την περίπτωση είναι να μην αντιδρούν παρορμητικά και να συμβουλεύονται έναν έμπιστο ενήλικα ή έναν/μία εκπαιδευτικό, να ζητούν διευκρινίσεις με σεβασμό ή απλώς να διερευνούν λίγο περισσότερο το περιεχόμενο πριν αποφασίσουν αν θέλουν να αλληλεπιδράσουν με αυτό.

Κόκκινο (Δράση / Αναφορά): Αυτό ενεργοποιείται όταν το περιεχόμενο είναι ξεκάθαρα επικίνδυνο, όπως προκλήσεις που θέτουν σε κίνδυνο την υγεία, επιβλαβείς φήμες που στοχοποιούν άλλα άτομα ή ψεύτικοι διαγωνισμοί που ζητούν προσωπικά δεδομένα. Εδώ δεν υπάρχει αμφιβολία: οι μαθητές και οι μαθήτριες πρέπει να σταματούν αμέσως και να αναλαμβάνουν δράση για να προστατεύσουν τον εαυτό τους και την κοινότητά τους.

Η σωστή αντίδραση είναι να αποκλείουν τον χρήστη, να αναφέρουν την ανάρτηση μέσα από την εφαρμογή και, πάνω απ' όλα, να ενημερώνουν οπωσδήποτε έναν έμπιστο ενήλικα για το τι συνέβη. Στο κόκκινο επίπεδο, προτεραιότητα είναι η ασφάλεια και η αποτροπή της περαιτέρω εξάπλωσης της βλάβης.

Μοιραστείτε με τους μαθητές και τις μαθήτριες τον κωδικό πρόσβασης στο κουίζ και ξεκινήστε το κουίζ. Μεταξύ των αναρτήσεων, κάντε μια παύση για συζήτηση και σχολιάστε τις απαντήσεις που έχει επιλέξει κάθε ομάδα. Για να μεταβείτε από τη μία ανάρτηση στην επόμενη, κάντε κλικ στο βέλος που βρίσκεται κάτω αριστερά.

Συμπεράσματα και μελλοντικές προοπτικές:

Συμπέρασμα (5 λεπτά)

Υπενθυμίστε ότι το οικοσύστημα των δημιουργών περιεχομένου δεν αντικατοπτρίζει πάντοτε την πραγματικότητα, αλλά συχνά την παραμορφώνει για να προσελκύσει την προσοχή μας και να αυξήσει τη διάδοση του περιεχομένου.

Μέσα από την «Αλυσιδωτή Είδηση» είδαμε πώς η πίεση για προβολή μπορεί να μετατρέψει ένα απλό γεγονός σε φήμη ή επικίνδυνη κατάσταση. Η παρόρμηση να αντιδράσουμε ή να κοινοποιήσουμε κάτι δεν αποτελεί προσωπική αποτυχία, αλλά φυσική αντίδραση σε περιεχόμενο που έχει σχεδιαστεί για να ενεργοποιεί τα συναισθήματα και την περιέργεια.

Το «Φανάρι Διαχείρισης Κινδύνου» βοηθά να ανακτήσουμε τον έλεγχο: να αγνοήσουμε κάτι που δεν έχει αξία, να αμφισβητήσουμε όσα βλέπουμε ή να ενεργήσουμε απέναντι σε κάτι επικίνδυνο.

Η ασφαλής πλοήγηση δεν σημαίνει ότι πρέπει να είμαστε ειδικοί στην τεχνολογία. Σημαίνει ότι γνωρίζουμε πότε να σταματάμε, πότε να ζητάμε βοήθεια από έναν έμπιστο ενήλικα και πώς να απολαμβάνουμε το διαδίκτυο με έλεγχο, αυτοπεποίθηση και χωρίς ενοχές.

Επέκταση ή διαφοροποίηση / Περαιτέρω ιδέες

- Αν υπάρχει περισσότερος χρόνος ή οι μαθητές/τριες προχωρούν γρήγορα, προσθέστε έναν δεύτερο γύρο της «Αλυσιδωτής Είδησης» ή εμβαθύνετε στη συζήτηση μετά την επιλογή χρώματος για κάθε ανάρτηση του κουίζ.

Λιγότερος διαθέσιμος χρόνος;

- Αν υπάρχει λιγότερος χρόνος, προσαρμόστε την «Αλυσιδωτή Είδηση» ώστε η μία είδηση να περνά από τις ομάδες με μονό αριθμό και η άλλη από τις ομάδες με ζυγό αριθμό. Έτσι κάθε είδηση παραλείπει μία ομάδα κάθε φορά που τροποποιείται.

Αξιολόγηση

Για να διαπιστώσετε αν επιτεύχθηκαν οι στόχοι, παρατηρήστε κατά τη διάρκεια του μαθήματος αν οι μαθητές/τριες:

- Τροποποιούν τις ειδήσεις ώστε να γίνουν πιο ελκυστικές και συμμετέχουν με αναστοχασμό στη συζήτηση της «Αλυσιδωτής Είδησης».
- Κατανοούν την ταξινόμηση κινδύνου του «Φαναριού Διαχείρισης Κινδύνου» και απαντούν κατάλληλα στο κουίζ του Wayground.

Εξετάστε επίσης αν οι μαθητές/τριες απόλαυσαν τη δραστηριότητα και αν ο χρόνος και τα υλικά ήταν κατάλληλα για την υλοποίησή της.

Συνοδευτικό υλικό

Αναρτήσεις στο κουίζ του Wayground

1. «Δεν θα πιστεύετε τι κρατά αυτός ο διάσημος στο ψυγείο του! Πατήστε εδώ για να το δείτε.»

Πράσινο
Αγνόησέ το. Πρόκειται για παραπλανητικό τίτλο που στοχεύει να αποσπάσει κλικ. Δεν είναι επικίνδυνο, αλλά σπαταλά τον χρόνο σου.

2. Εικόνα δημιουργού περιεχομένου με τέλειο δέρμα. Ανάρτηση: «Αν θέλεις να μην εμφανίσεις ποτέ ούτε ένα σπυράκι, σταμάτα να τρως ψωμί και χρησιμοποίησε μόνο αυτή την κρέμα που πουλάω.»

Κίτρινο
Αμφισβήτησέ το. Πρόκειται για «θαυματουργή υπόσχεση» που εκμεταλλεύεται την εικόνα του σώματος για να πουλήσει ένα προϊόν. Σταμάτησε και συμβουλεύσου έναν ενήλικα πριν το πιστέψεις.

3. «Νέα πρόκληση! Πάρε αυτά τα χάπια από το φαρμακείο του σπιτιού σου και βιντεοσκόπησε πώς νιώθεις. #ΔιασκεδαστικήΠρόκληση»

Κόκκινο
Ενέργησε. Πρόκειται για επικίνδυνη πρόκληση που θέτει σε κίνδυνο την υγεία. Σταμάτησε, μην την κοινοποιήσεις, ανέφερε το βίντεο και ενημέρωσε αμέσως έναν έμπιστο ενήλικα.

4. «ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ PS5! Αρκεί να συμπληρώσεις αυτό το ερωτηματολόγιο με τον αριθμό κινητού σου και τη διεύθυνσή σου για να συμμετάσχεις.»

Κόκκινο
Ενέργησε. Πρόκειται για παραπλανητικό διαγωνισμό που έχει σχεδιαστεί για να συλλέξει προσωπικά δεδομένα. Απόκλεισε τον λογαριασμό και ενημέρωσε έναν έμπιστο ενήλικα στο σπίτι.

5. «Οι επιστήμονες λένε ότι, αν μοιραστείς αυτό το μήνυμα με 10 φίλους, το εικονίδιο του κοινωνικού σου δικτύου θα γίνει χρυσό.»

Πράσινο
Αγνόησέ το. Πρόκειται για ψεύτικη και ανούσια φήμη. Δεν προκαλεί άμεση βλάβη, αλλά η κοινοποίησή της γεμίζει το διαδίκτυο με άχρηστο περιεχόμενο.

6. Εικόνα ενός δυνατού και εμφανίσιμου δημιουργού περιεχομένου. «Αν δεν πηγαίνεις στο γυμναστήριο τρεις ώρες την ημέρα, είσαι τεμπέλης και δεν θα πετύχεις ποτέ τίποτα.»

Κίτρινο
Αμφισβήτησέ το. Η ανάρτηση χρησιμοποιεί στερεότυπα και κοινωνική πίεση και μπορεί να σε κάνει να αισθανθείς άσχημα για το σώμα σου. Μίλησε με έναν έμπιστο ενήλικα για το γιατί σε κάνει να νιώθεις άβολα.

7. «ΕΧΩ ΠΑΘΕΙ ΣΟΚ με αυτά που μου έστειλαν από το χθεσινό πάρτι! 😱 Κάποιος ξεπέρασε τα όρια και υπάρχουν φωτογραφίες... 📸 Θα τις ανεβάσω μόνο αν φτάσουμε τις 100 κοινοποιήσεις. Πρέπει να μάθετε

ποιο είναι το πραγματικό “φίδι” της τάξης! 🔥»

Κόκκινο
Ενέργησε. Πρόκειται για επιβλαβή φήμη που επιδιώκει να εξευτελίσει ένα άτομο και να δημιουργήσει συγκρούσεις στην ομάδα. Μην την κοινοποιήσεις, ανέφερε την ανάρτηση και ενημέρωσε έναν έμπιστο ενήλικα.

8. «Αν διαβάζεις με ένα μανταλάκι στη μύτη σου, η μνήμη σου λειτουργεί δύο φορές πιο γρήγορα. Εγώ το κάνω συνέχεια.»

Κίτρινο
Αμφισβήτησέ το. Πρόκειται για υπερβολικό ισχυρισμό χωρίς πραγματική βάση. Πριν δοκιμάσεις περίεργες πρακτικές, ρώτησε στο σχολείο ή στο σπίτι αν έχουν πράγματι νόημα.

Σημείωση εφαρμογής
Το περιεχόμενο του κουίζ μπορεί να υλοποιηθεί στο Wayground, σε άλλη διαθέσιμη ψηφιακή πλατφόρμα ή σε έντυπη μορφή, ανάλογα με τις δυνατότητες της τάξης.

Παράρτημα 1 - Ειδήσεις για την «Αλυσιδωτή Είδηση»

Μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε από πανεπιστήμιο υποδηλώνει ότι η κατανάλωση ενός μήλου πριν από μια εξέταση βοηθά στη διατήρηση της ενυδάτωσης.

Ένας γνωστός δημιουργός περιεχομένου ανακοίνωσε ότι δεν θα ανεβάσει βίντεο για μία εβδομάδα, επειδή θα επισκεφθεί την οικογένειά του στον τόπο καταγωγής του.

